CORIDOARE

— “Corridors”—

Nominated for Nebula Award for Best Short Story 1982

de Barry N. Malzberg

Traducerea: Mihai-Dan Pavelescu

RUTHVEN avea obiceiul să-şi facă planuri. Planuri măreţe: să răstoarne toate ierarhiile, să oprească declinul science fiction-ului către stereotip şi jargon, să deschidă noi orizonturi genului, şi aşa mai departe... Chestii noi... Acum însă, la cincizeci şi patru de ani, încearcă doar să se menţină; acceptă această atenuare a ambiţiilor sale, înţelegerea condiţiei, ca singura schimbare semnificativă petrecută, în ultimii douăzeci de ani, în viaţa lui interioară. Restul vieţii - exterioară, chiar şi interioară - a însemnat repetări, dezastre, dureri, auto-încriminări, auto-compătimiri, şi tot tacîmul. Ruthven îi consideră fraţi pe aceşti vechi parteneri ai firmei de avocatură a vieţii sale. Cel puţin, mulţumită lui **Repetare & Dezastru**, cunoaşte regula jocului. Ştie cine este el şi ce trebuie făcut, iar în majoritatea nopţilor poate să doarmă, spre deosebire de perioada aceea, pe cînd avea patruzeci de ani, cînd ora patru dimineaţa îl găsea mai mereu treaz, bînd whisky şi privindu-şi cărţile traduse în multe limbi, dar care nu se mai tipăreau.

Serialul îl ajutase. În sfîrşit, Ruthven obţinuse o aură de celebritate în science fiction şi, pentru prima dată - nu ar fi crezut niciodată posibil aşa ceva - o securitate financiară. Bazat pe un roman scurt, scris pentru **Astounding** la sfîrşitul lui 1963, şi apărut în volum după un an, **Vrăjitorul** se dovedise cheia de boltă a carierei lui Ruthven. Cinci sau şase romane scrise după aceea, pentru avansuri mici şi la aceeaşi editură, avură următorul destin: redactorul fu concediat, editura dădu faliment şi vîndu toate drepturile de publicare, redactorul divorţă şi se însură cu o directoare adjunctă, obţinu un post de consultant la firma acesteia, divorţă de ea, plecă [a o editură importantă ca şef al secţiei de science fiction şi, printr-un şir neîntrerupt de coincidenţe, cunoscut celor care (spre deosebire de Ruthven) păreau să fie mereu cu un pas înainte, îi comandă lui Ruthven trei **Vrăjitori** noi, în termen cît mai scurt, pentru a impresiona librarii. Oricum, tot se adunau la Hydra Club. Se semnară contracte, şi primul dintre noii **Vrăjitori** (scrişi, toţi, în zece săptămîni) s-a vîndut în 150.000 de exemplare, al doilea a fost ales ca una dintre cărţile anului de către o Societate Literară nebună, iar al treilea a fost lansat în ediţie broşată de lux. Noul

agent, mult mai scump, al lui Ruthven negocie un contract pentru alţi cinci **Vrăjitori**, contra sumei de 100.000 $.

În ultimii cinci ani, Ruthven reuşise, în sfîrşit să cîştige bani de pe urma science fiction-ului. Unul dintre romanele lui a intrat în finala pentru premiul Hugo, altul a fost ecranizat. De două ori, intrase în balotajul final pentru premiul Gandalf. Cîteva din romanele lui vechi fuseseră retipărite. În momentul de faţă, Ruthven este între primii zece scriitori de science fiction cei mai bine plătiţi anul trecut, impozitul lui pe venit a atins suma de 79.000 $. În primii douăzeci de ani ai carierei sale, scriind cu disperare şi trecînd printr-un şir de slujbe fără viitor, Ruthven nu cîştigase 79.000 $.

Ar fi mai uşor, îşi spune el, dacă şi-ar lua succesul în serios sau, cel puţin, ar fi împăcat cu sine însuşi, însă nu poate. Parţial, vina o poartă recenta lui viziune, potrivit căreia de abia îşi duce zilele, iar pentru orice scriitor american, care nu se auto-amăgeşte zadarnic, reuşita finală a LUPTEI finale este de a-şi duce zilele de azi pe mîine; şi pe de altă parte, vinovată este şi ceea ce Ruthven consideră drept acumularea de răni şi neplăceri, datorate scrierii a şaptezeci şi trei de romane. Aidoma unui boxer care a părăsit de multă vreme ringul, pumnii încasaţi sub reflectoare, în toate meciurile pentru bani-gheaţă plătiţi pe loc, nu l-au iertat, şi i-au năucit creierul. Ruthven aude muzica luptei, aşa cum n-o auzise niciodată în realitate. A uitat acţiunea majorităţii cărţilor, ba chiar şi unele dintre titlurile lor, însă durerea dă tîrcoale. Bineînţeles, este o auto-dramatizare, şi Ruthven are destulă detaşare ironică pentru a o recunoaşte. Nici un scriitor n-a fost ucis, vreodată, de o carte.

Cu toate acestea, aude muzica, iar noaptea simte junghiurile surde în rinichi şi în regiunile occipitale; mai ştie că de multă vreme n-a scris nimic valoros. **Vrăjitorul** este o escrocherie; Ruthven a coborît cu mult sub aspiraţiile şi intenţiile prozelor sale de început, indiferent cîte greşeli stilistice aveau ele. Majoritatea noilor cărţi au fost scrise în mod reflex, sub influenţa deliberată a whisky-ului, şi nici una dintre ele nu are vreo calitate. Nici măcar literară. Nu l-au preocupat niciodată cărţile acelea. Ruthven a depăşit de prea multă vreme pragul auto-amăgirii, pentru a crede că declinul harurilor sale artistice, prăbuşirea promisiunilor lui ar însemna realmente ceva. Nimic nu înseamnă nimic; contează doar să-ţi duci zilele de azi pe

mîine, aşa cum ştie prea bine acum. Totuşi, cîndva simţea că diferenţa în privinița calităţii era importantă. Nu? Ca şi rănile vechi ale cărţilor uitate, el simte durerea la ore neaşteptate.

Nu este ruşinea familiei sale; în privinţa aceasta e destul de sigur, însă este dezamăgit. Dacă ar fi ştiut că avea să se termine aşa, poate că n-ar fi expediat cu atîta uşurinţă primele cărţi. **Vrăjitorul** ar fi putut conţine un plus de vitalitate; măcar să fi acordat fundalului puţin mai multă atenţie...

Ruthven este însurat cu Sandra, prima şi singura lui nevastă. Căsătoria a rezistat la treizeci şi unu de ani şi două fiice, una divorţată, cealaltă divorţată şi remăritată, ambele departe de casă, undeva în sud-est. Uneori, Ruthven îşi priveşte uimit căsătoria; nu prea înţelege cum a reuşit să rămînă atîta vreme însurat, cu toate nenorocirile carierei sale, distragerile, amorţirile, dispreţul lent şi teribil acumulat în el în aproape trei decenii de scrieri comerciale. Totuşi, alteori, simte că această căsătorie este singurul aspect al vieţii sale (alături de science fiction) care are o consistenţă unitară. Şi numai moartea îi va pune capăt.

Este de acord cu asta. Cunoaşte viaţa tuturor colegilor săi: divorţuri, nenumărate căsătorii, legături dezastruoase, două-trei încurcături, afaceri scurte pe la Convenţii; puţinele căsătorii ce mai continuă par măşti, sau monumente... dar, după ce şi-a analizat alternativele, Ruthven a rămas însurat, iar furia creatoare a primelor decenii s-a potolit. Totul revine la viziunea lui: nimic nu contează. Du-ţi zilele! Dacă tot nu contează nimic, atunci, fără îndoială, este mai uşor să rămînă cu Sandra. În plus, şi ea are o poziţie; cînd s-au întîlnit prima dată, cu atîţia ani în urmă, cu siguranţă că nu ideea măritişului cu un scriitor de science fiction a constituit ispita. A acceptat situaţia, şi consecinţele ei, destul de bine, şi, presupune el, nu i-a făcut atîtea necazuri cîte ar fi putut. Ruthven nu şi-a împins infidelităţile sub ochii ei însă, cu siguranţă, Sandra ştie de ele; nu este naivă. Iar acum este măritată cu 79.000 $ anual, ceea ce nu este puţin. Cel puţin aşa gîndeşte Ruthven despre faptul că a căpătat (acum ştie acest lucru) atît de puţin de la căsătoria lui, prin comparaţie cu ce ar fi putut obţine; faptul că este scriitor le-a provocat amîndurora răni de nelecuit. Şi copiii... Se opreşte asupra lor mai puţin decît pînă acum. Căsătoria lui, se gîndeşte Ruthven, este aidoma scrierii de science fiction: dacă a

existat vreun moment cînd putea fi abandonată, momentul acela ar fi trecut şi acum ar fi mai rău în afara ei decît în oricare altă parte. Cine l-ar citi? Unde ar vinde? Ce altceva ar putea face?

Spre deosebire de mulţi colegi ai săi, Ruthven n-a avut niciodată ambiţii în afara genului. Majoritatea celorlalţi avuseseră pretenţii literare; doreau, cel puţin, să atragă cît mai mulţi cititori, însă Ruthven n-a dorit niciodată nimic. Reproducerea, mai întîi pentru satisfacţia personală, şi **APOI PENTRU BANI** a povestirilor din **Astounding**-ul anilor patruzeci, a părut o ambiţie sensibilă. Bineînţeles, mai tîrziu, a devenit serios în privinţa genului, dorind să-l revoluţioneze şi... etc., dar asta a fost mai tîrziu. Mult mai tîrziu... În anii cincizeci, a fi scriitor de science fiction părea un lucru nobil, iar cariera îi oferise tot ceea ce sperase la paisprezece ani. Sau la douăzeci şi patru.

Văzuse ce se întîmplase din cauza speranţelor exagerate, cu mulţi dintre tovarăşii săi, porniţi alături de el, în anii cincizeci; oameni talentaţi care, în multe cazuri, fuseseră blocaţi în orice tentativă de a părăsi science fiction-ul, unii amărîndu-se, chiar murind de necaz sau ură, alţii acceptîndu-şi, în sfîrşit, condiţia, doar cu preţul auto-dispreţului. Ruthven le cunoaşte disperarea, scîrba de sine. Efectele celor şaptezeci şi trei de romane ale sale s-au instalat; desigur, a existat o vreme cînd privea science fiction-ul cu cea mai mare seriozitate... însă asta s-a întîmplat mai tîrziu, îşi repetă el într-una, după ce a dat lovitura, după ce a publicat în reviste mai bune, după ce a avut contacte directe cu cititorii şi a înţeles (ceea ce trebuia să fi făcut de la început) că, majoritatea, erau nişte puşti. Problemele lui apăruseră mai tîrziu, dar colegii săi, şi nu erau puţini, fuseseră ambiţioşi din capul locului, ceea ce le înrăutăţise şi mai mult situaţia.

Bineînţeles, existaseră alţii, apăruţi fără nici un fel de ambiţii şi rămaşi tot aşa. Aceştia - cei care continuau să apară în **Analog**, sau la **WESTERCON** - erau tot atît de amărîţi şi plini de ură de sine, cît şi cei ambiţioşi, sau aşa cum fusese Ruthven însuşi, cu cîţiva ani în urmă. De aceea, poate că tocmai mediul science fiction-ului determina reacţia; Ruthven nu este sigur.

Continuă să gîndească la astfel de lucruri... felul în care literatura aceasta pare să-i distrugă, pe aproape toţi scriitorii ei. Odată, începuse scrierea unei cărţi cu un asemenea subiect; o

intitulase **Minciunile science fiction-ului**, şi în decursul perioadei acelea grele din preajma împlinirii a cincizeci de ani, scrisese trei sau patru capitole, însă era un profesionist adevărat şi ştia că nu putea s-o vîndă; era chiar pregătit s-o abandoneze, dar atunci a fost reînviat **Vrăjitorul**. Realmente, traversase o perioadă grea; vreme de aproape doi ani, nu reuşise să scrie decît cele zece mii de cuvinte din **Minciunile science fiction-ului**. Totul ar fi luat, cu adevărat, sfîrşit, dacă nu ar fi existat un venit mic de la romanele sale, cîteva vînzări pentru antologii, angajamentele ocazionale căpătate la şcoala de corespondenţă şi suplinirile Sandrei. Oricum de abia se descurcau, iar Sandra îşi făcea destule griji în legătură cu fetele, deşi amîndouă erau deja plecate de acasă.

Ruthven încă se mai înfioară, gîndindu-se la imaginile zborului, care îl copleşesc; imagini atît de palpabile încît, adesea, suia în vechiul său Ford Galaxie şi mergea aproape o sută cincizeci de kilometri, pînă la graniţa statului, apoi cotea şi se întorcea. La urma urmelor, nu avea absolut nicăieri unde să meargă. Nu se gîndea că nimeni dintre cei care îl cunoscuseră cîndva, cu excepţia Sandrei, nu l-ar fi găzduit mai mult de două nopţi (Felicia şi Carole trăiau cu bărbaţi, în combinaţii neclare) şi el nu locuise niciodată singur. Părinţii îi muriseră.

Acum lucrurile merg mai bine. Este în stare să scrie cu regularitate două mii de cuvinte pe zi, aproape fără alcool, nu bea decît un sfert de scotch înainte de cină, şi circulă zvonuri despre un contract important cu cinematografia, dacă poate fi cumpărat distribuitorul primului său film, o clauză rămasă în mod stupid în contractul care îi conferea drepturile asupra serialului. Ruthven va fi **Invitat de Onoare la Convenţia din Cincinati**, peste trei ani, dacă nu dă faliment comitetul de organizare. Se gîndeşte că ar fi o încununare frumoasă a carierei sale, la cincizeci şi şapte de ani, şi dacă există amărăciune în gîndul acesta - Ruthven nu se autoamăgeşte niciodată - există totuşi şi satisfacţie. A supravieţuit timp de trei decenii ca scriitor, ba chiar ca scriitor de science fiction şi cînd se gîndeşte la colegii lui şi la starea în care se află cei mai mulţi dintre cei alături de care a pornit, găseşte cel puţin o fărîmă de auto-respect. Scrie prost; **Vrăjitorul** este muncă de scrib, dar continuă să producă ceva, să cîştige bani frumoşi, şi (refrenul cu care se scoală dimineaţa şi se duce seara la culcare): *nimic nu*

contează. Absolut nimic nu contează. Timpul este un fluviu cu maluri abrupte.

Uneori, de obicei în decursul moţăielilor de după prînz, devenite un ritual (ca să mai treacă din timpul pînă la scotch, momentul central al zilei sale), Ruthven este asaltat de posibilităţi, ambiţii şi temeri vechi, imagini a ceea ce dorise el să fie şi a ceea ce-i făcuse science fiction-ul, însă toate acestea sînt, aşa cum îşi repetă atunci cînd trage prima duşcă, pe la ora cinci, probleme specifice vîrstei mijlocii. Toţi simt aşa. Arhitecţii tremură, regretînd, medicii îşi pierd calmul, inimile bărbaţilor pot ceda înaintea viselor şi a batjocurii realităţii. Cele petrecute nu sînt simptome ale science fiction-ului, ci ale vîrstei şi ţării sale. Condiţia lui... Ruthven îşi repetă acest lucru, şi după o 150 de scotch este convins, **convins** că are dreptate, dar cînd Sandra intră în cameră anunţîndu-l că mai sînt şapte minute pînă la cină, el se gîndeşte că într-o bună zi va trebui să scoată din sertar **Minciunile science fiction-ului** şi s-o recitească. Poate că în paginile acelea mai există şi altceva decît andropauză. Poate că se mai gîndeşte...

Însă acum mirosul fripturii pătrunde în încăpere şi trebuie să bea mai repede, ca să-şi termine sfertul de scotch în şapte minute; izul de alcool îi cuprinde răsuflarea, aromele şi zgomotele din casă umplu toate coridoarele şi nu mai merită să faci introspecţii. Nu merită de loc. Pentru că, Ruthven şi-o repetă pentru a treizeci şi doua oară în decursul zilei (deşi contabilitatea n-o ţine el), nimic, nimic, nimic, nimic, nimic nu merită!

Înapoi, în perioada depresiunii sale, pe cînd încerca să scrie **Minciunile science fiction-ului** dar de fapt se străduia să-şi organizeze zilele în jurul băuturii, scrisorilor furioase (şi lipsite de răspuns) adresate redactorilor în legătură cu cărţile lui, care nu se mai tipăreau, şi drumurilor în Galaxie-ul bătrîn şi jupuit... înapoi, în perioada aceea cenuşie, cînd şofa furios de la magazinul universal pînă la graniţa statului, la magazinul de băuturi alcoolice, Ruthven bănuia că se izbise de cîteva din decepţiile importante care îl nenorociseră, aducîndu-l, pe el şi mulţi dintre colegii săi, în situaţia aceea. Bineînţeles, a bănui nu înseamnă a cuceri; era la fel de neajutorat, însă încerca un sentiment vag de libertate, văzînd cum fusese minţit, şi simţea

că putea alege măcar un lucru din anii teribili prin care trecuse: scăpase de auto-amăgiri.

Ruthven se gîndea deseori la prăbuşirea colegilor săi, la starea psihică şi emoţională ce părea că se instaurează între al cincilea şi al cincisprezecelea an de scris profesional, transformîndu-le vieţile şi minţile în gunoi. Cei mai mulţi erau alcoolici, trăiau haotic; cu toţii, atît literar cît şi din punct de vedere al vieţii personale, dovedeau semnele unei nelinişti apropiate de panică. Nu trebuia să-i întîlneşti la convenţii, sau să bei cu ei la petrecerile SFWA din New York, ca să-ţi dai seama că oamenii aceia erau dezaxaţi; scrierile lor o dovedeau. Cei care nu reconstruiau pur şi simplu sau refăceau, povestirile lor vechi, scriau în curente noi, unde dispăruse controlul clasic, personajele erau simple filtre ale evenimetelor, sau erau stăpînite de o obsesie, subiectele erau lipsite de motivaţie sau cauzalitate şi păreau a se ocupa de o tehnologie tot mai complexă şi mai puţin înţeleasă. Vechi sau noi, ideile erau pe jumătate coapte, romanele erau ticsite cu acţiuni irelevante şi sintaxă, personajele analizate inutil, iar pistele false erau urmărite pe zeci de pagini. Descompunerea părea că-i afectează pe toţi scriitorii şi munca lor; cei care fuseseră buni sufereau la fel, dacă nu chiar mai rău decît cei mediocri, şi aproape că nu mai exista scriitor cu experienţă în science fiction care să nu dovedească - cel puţin din cîte ştia Ruthven - semne ale unei boli de nervi.

Prăbuşirea aceasta, considera el, era legată de însăşi natura genului: viziunile megalomanice, teribile fiind generate de scriitori ce asistaseră la accentuarea permanentă a neconcordanţei între Căile Spaţiului şi propria lor condiţie lipsită de speranţe. În timp ce personajele înfloreau şi ştiinţa strălucea, scriitorii erau expuşi tuturor abuzurilor cunoscute oamenilor de litere din America şi - inteligenţi; chiar şi cei mai mărginiţi dintre ei - nu-şi mai puteau pune viaţa personală în concordanţă cu imaginaţia; imaginaţia devenea palidă sau dementă. Într-o clipă deosebit de sumbră, Ruthven ajunsese chiar să speculeze că scrisul de science fiction era o formă de boală care, aidoma sifilisului, putea exista, neştiută, ani de zile în sînge dar, netratată, s-ar fi dovedit mortală în cele din urmă. Singurul tratament ar fi fost abandonul, însă majoritatea autorilor de sience fiction deveneau, după un timp, incapabili să scrie şi

altceva, iar genul în sine era un viciu ca şi cum fiecare potenţial partener sexual ar fi avut o boală venerică. Te poţi opri din a mai face dragoste, dar numai cu profunde urmări psihice sau emoţionale, şi **apoi ce**? Oricum, virusul tot ucidea.

Mai tîrziu, cînd începuse să iasă din starea aceea, Ruthven se simţise mai puţin încrezător în science fiction. Poate că nu era **absolut necesar** să te distrugă scrisul, dacă puteai descoperi puţină demnitate personală şi, ceva mult mai important, satisfacţii în afara genului. Deprimarea părea totuşi, unicul adevăr: science fiction-ul era aberant şi periculos, ademenitor, însă nepotrivit neadaptaţilor ispitiţi, iar dacă rămîneai prea mult cu el, deformarea devenea permanentă.

La urma urmei, science fiction-ul nu reprezenta, pentru majoritatea cititorilor săi, un aspect al copilăriei pe care aveau să-l depăşească, maturizîndu-se?

Discrepanţa aceasta dintre megalomanie şi anonimat, hotărîse el, fusese una dintre cauzele prăbuşirii colegilor săi. O alta era limitarea. Science fiction-ul se ocupa de baleierea timpului şi spaţiului, de enormitatea consecinţelor tehnologice în toate epocile, dar ca o necesitate practică, şi de dragul redactorilor lor, toţi scriitorii de science fiction trebuiau să limiteze atît genul, cît şi pe ei înşişi. **Adevăratul** science fiction, aşa cum ştiau redactorii inteligenţi (iar ceilalţi îi urmau pe aceştia) ar fi fost nu numai periculos şi ameninţător, ar fi fost complet de neînţeles. Cum poate fi descrisă viaţa secolului douăzeci şi patru în sistemul Antares? Cum ai putea să explici cititorilor unui gen escapist, ce ar putea fi o gaură neagră?

Scriitorii nu putea înţelege nimic din toate acestea, cu atît mai puţin cititorul tînăr şi credul, interesat de minunăţiile ce aveau să fie accesibile. (În cărţile lui, Malzberg se oprise asupra acestui aspect, dar Ruthven avea impresia că tipul ratase ţinta; furişîndu-se înapoia schemelor lui Malzberg, se afla convingerea că science fiction-ul trebuie să fie capabil să găsească un limbaj pentru structura sa, însă orice scrib de un-ban-cuvîntul, muncind pentru **Amazing** în anii cincizeci, ştia mai bine, şi Malzberg ar fi ştiut şi el mai bine, dacă ar fi scris science fiction înainte de a porni să-l distrugă). Aşa încît, extratereştrii secolului douăzeci şi patru din sistemul Antares continuau să vorbească în jargonul din Brooklyn, iar comandanţii Exploratorului Găurii Negre să tînjească după iubita lor din Ganimede. Teribilul avea să fie

făcut accesibil, iar uluitorul să fie transformat în ceva destul de comun de către existenţele revistelor de anticipaţie. Universul se transforma într-un Brooklyn, cu zonele îndepărtate şi periculoase drept Bushwick, sau Greenpoint, dar plin de staţii familiare şi vecinătăţi sigure.

Scriitorii, înecaţi de piaţa literară, zbătîndu-se să trăiască numai din talent, îi urmau pe redactori şi trasau un univers la scara respectivă... însă Ruthven bănuia că, de fapt, conştiinţa auto-secării imaginaţiei lor, de dragul publicării, îi împinsese mai întîi spre dezamăgire, şi în cele din urmă către dezgustul de sine; aidoma lui Ruthven, ei fuseseră iniţial atraşi de ideea science fiction-ului, oricît s-ar fi îndepărtat de ea, prin transcedenţă şi complexitate, în adîncul sufletelor continuau să simtă că erau un gen literar miraculos şi costisitor. Nu putuseră adopta cu uşurinţă atitudinea „deliberată“ de cruciadă împotriva a tot ceea ce constituise, cîndva, esenţa genului. Raţionalizarea lua forma auto-abuzului: băutură, divorţ, obezitate, sadism, în cazurile extreme sărăcie, droguri, sau chiar moartea (numai H. Beam Piper se împuşcase, dar asta făcuse din el un om cinstit şi un colecţionar de arme). Prin urmare, acesta era scriitorul de science fiction, un cleric, mai întîi solicitat în ceruri, apoi zvîrlit în noroiul Calvarului, pentru a juca barbut cu mercenarii. Toate, pentru un biet avans.

Acestea fuseseră cîteva din gîndurile lui Ruthven, însă în perioada aceea traversa o depresiune profundă. Citise şi se gîndise mult la criza bărbatului între două vîrste. De abia mai avea relaţii cu Sandra; trăiau laolaltă, în tiparul căsătoriei, dar nu şi în substanţa ei (nu aşa luau sfîrşit toate căsătoriile lungi?). Panica lui sexuală, băutura, frica de moarte şi sentimentul inutilului erau, poate, mai degrabă caracteristice andropauzei decît science fiction-ului. Vechiul şi bătrînul gen literar fusese deseori blamat în decursul vieţii sale (întîmplător, o viaţă tot atît de lungă cît şi cea a lui Ruthven; se născuse la 12 aprilie 1926) pentru chestiuni de care nu era răspunzător, iar acum era iarăşi învinuit, pentru durerea pe care nu o creease el. Poate...

Nu doar science fiction-ul îl aruncase în şanţ la vîrsta aceea, se gîndea Ruthven, aşa cum nu science ficion-ul fusese răspunzător pentru Hiroşima, Sputnic, eşecul lui Apollo sau filmele proaste ale anilor cincizeci, care „la început" îi vrăjiseră pe spectatori, pentru ca mai tîrziu să-i scîrbească. Science

fiction-ul fusese martor inocent la majoritatea evenimentelor şi ţintă a unora, însă nu era cinstit să fie trimis pe banca acuzării pentru ceea ce părea (cel puţin după cărţile pe care le citise) o inevitabilitate pentru americanul de vîrstă mijlocie şi provenind dintr-o pătură mijlocie.

Ambivalenţa lui - incapacitatea de a uni perspectiva proprie, tot mai obscură, cu ura aceea organică faţă de science fiction-ul care le distrusese vieţile - îl oprise din a mai scrie **Minciunile science fiction-ului**. Ruthven nu se minte singur; chiar dacă n-ar fi apărut contractele pentru Vrăjitorul, care îi schimbaseră soarta, probabil că tot ar fi abandonat cartea. Faptul că era greu de vîndut reprezenta o problemă, totuşi el era convins că ar fi reuşit s-o vîndă undeva, unei edituri neprofesioniste, şi avea destule relaţii în domeniu ca să publice cîteva capitole, ici şi colo, prin fanzine. N-ar fi fost cine ştie ce, însă ar fi însemnat un cîştig zilnic mai mare decît al Sandrei, sau decît scotea el din cursul de corespondenţă.

Nu dorise, pur şi simplu, să continue. Angajamentul lui, dacă nu altceva, fusese să se oprească. Din modesta perspectivă a aproape patru ani, Ruthven poate recunoaşte acum că i-a fost teamă să continue. N-ar fi putut urma cartea prin toate ungherele în care l-ar fi adus. În cel mai rău caz, ar fi putut demonstra că viaţa lui, că toate vieţile lor din science fiction fuseseră aidoma titlului: o minciună... o minciună ce nu ar fi dus la nimic decît la imitarea ei de către scriitori mai tineri care, la rîndul lor, ar fi aflat şi ei adevărul. Ba chiar s-ar fi putut întîmpla altceva: cartea să facă imposibilă propria lui viaţă. În nici un caz, n-ar fi putut scrie cartea şi să continue să trăiască alături de Sandra... dar plimbările pe şoseaua interstatală i-au dovedit, limpede şi răspicat, că nu avea alt loc unde să meargă. Dacă nu era un scriitor de science fiction între două vîrste şi însurat, atunci ce era?

Oh, era grozav că **Vrăjitorul** dăduse lovitura şi că el revenise la literatură. Romanele erau slabe, însă asta nu era o problemă; el nu mai dorea să fie bun, dorea numai să supravieţuiască. Din cînd în cînd, Ruthven mai conduce pe şoseaua interstatală în noul lui Impala; din cînd în cînd, mai are insomnii şi priveşte ediţiile în limbi străine... dar nu le mai priveşte neliniştit şi nici nu mai şofează furios; totul se pare că s-a domolit. Science fiction-ul îi mai poate produce multe surprize, însă nu mai are

capacitatea de a-i provoca durere, şi pentru asta el este recunoscător.

În cele din urmă, cineva, poate unul dintre scriitorii mai tineri, va scrie **Minciunile science fiction-ului**, sau ceva similar, dar în adîncul inimii lui, Henry Martin Ruthven este convins de un lucru: el nu va citi niciodată cartea. Poate că, pînă atunci, va fi mort. Dacă nu, o va evita. În acest moment, science fiction-ul reprezintă doar mijlocul prin care el încearcă să se menţină într-un univers lipsit de sens, care afirmă că dacă va mai încerca să scoată ceva din literatură (ce mai poate fi scos?), va trebui să se aboneze la primul bar, deoarece Henry Martin Ruthven este terminat. Da, el cunoaşte minciunile science fiction-ului. Dar deasupra tuturor, şi la timp, el cunoaşte şi adevărurile genului.

Ruthven participă ca invitat de onoare la Convenţia Mondială de la Cincinati. La o petrecere din prima seară, în hotelul septic şi fioros, este înconjurat de fani şi organizatori, redactori şi colegi, şi îşi dă seama că majoritatea celor din sălile ticsite nu erau născuţi la data apariţiei primei sale povestiri „**Vînzătorul ambulant**“, în **World of If**, 18 august, 1952. Lucrul acesta îl înspăimîntă: una este să-ţi dai seama, de unul singur, de cît timp scrii în domeniul acesta şi cît de mult s-a îndepărtat genul, în expansiunea şi ramificarea lui nebună, de cei care l-au urnit în anii cincizeci, dar este cu totul altceva să fii confruntat cu nişte termeni de care nu poţi scăpa. Deoarece cariera lui a cotit brusc în ultimul deceniu, majoritatea participanţilor îi cunosc bine scrierile, el este invitatul de onoare, nu-i cîtuşi de puţin ignorat, totuşi...

Ici colo, în apartamentul de trei camere, ticsit, zăreşte cunoscuţi, redactori, scriitori şi fani cu care se întîlneşte de ani de zile pe la Convenţii, dar nu-şi poate învinge senzaţia stranie de izolare, şi conversaţiile lui sînt superficiale. Bîrfe despre afaceri, felicitări pentru că a supravieţuit, într-atît încît să ajungă invitat de onoare, chestii de-astea... Ruthven aproape că ar prefera să fie singur în camera lui, sau să bea liniştit la bar, dar aşa ceva este, evident, imposibil. Cum se poate ca un invitat de onoare să fie singur în prima seară a Convenţiei sale? Ar însemna, printre altele, un comentariu asupra science fiction-ului însuşi, şi nici unul, cu atît mai puţin el, nu doreşte să-l afle.

Nimeni din familia lui nu se găseşte acolo. Felicia nu constituie o surpriză: începe anul doi la drept, în Virginia, şi n-ar putea lipsi de la primele cursuri, atît de importante...; în pluş, de ani de zile, nu mai întreţin nici un fel de legătură. Poate că nici n-au avut vreodată. Carole spusese că s-ar putea să vină din Oakland, că va face tot posibilul, însă a mai auzit astfel de promisiuni de la Carole şi nu o aşteaptă. Ştie că a doua ei căsătorie se destramă; Sandra îi mai spune cîte ceva, şi Carole se agaţă cu disperare (recunoaşte), aproape aşa cum şi Ruthven însuşi s-a agăţat, cu ani în urmă, cînd, oricît de rău ar fi mers lucrurile, altceva nu exista. Doreşte să poată împărtăşi toate astea Carolei, dar desigur, ar însemna sfîrşitul lui. Există sute de lucruri care, mărturisite cui nu trebuie, i-ar încheia imediat căsătoria, şi acesta este unul dintre ele.

Sandra dorea să fie acolo, însă nu este. Se simţise slăbită tot anul şi acum, în sfîrşit, i s-a fixat diagnosticul: în curînd va fi operată de histerectomie. Ştiind ce înseamnă pentru el calitatea de invitat de onoare, se oferise să meargă oricum, să rămînă în cameră dacă nu-i plăcea, totuşi Ruthven se opusese. Ştia că ea nu voia să vină, îi era frică de mulţime şi de ritmul isteric şi, pentru prima dată în viaţa ei, se temea cu adevărat de moarte. Este o fiinţă inocentă. Se gîndeşte la propria ei moarte numai cînd se simte foarte rău.

Cu puţini ani în urmă, Ruthven ar fi fost ispitit să participe de unul singur la o Convenţie importantă, cu atît mai mult să fie invitat de onoare. Şi-ar fi manevrat viaţa cu disperare să obţină măcar o noapte de unul singur; un week-end de Ziua Muncii ar fi fost o reînviere... însă acum se simte deprimat. Nu-l bucură nici situaţia, nici modul cum s-a ajuns la ea. Se teme pentru Sandra şi-i duce puţin dorul; doreşte ca fetele lui, care nu l-au înţeles niciodată, nici pe el şi nici scrierile lui, să-l fi putut vedea, măcar acum, sărbătorit. Este singur însă, şi începe să simtă că, pur şi simplu, e prea tîrziu pentru adulter. A avut şi el unele ocazii, şi-a încercat norocul, dar acum, trecut de cincizeci de ani şi pornit, după aprecierea lui, pe drumul plafonării, Ruthven s-a resemnat să creadă că nu mai poate realiza ceea ce trebuia să fi făcut - de acum îşi numără înfrîngerile, vremea i-a trecut... Aici se găsesc femei de toate vîrstele, aspectele şi capacităţile, multe sînt singure, altele cu legături formale, multe - chiar mai multe decît poate el bănui - disponibile. Dar el va dormi, probabil, singur în

toate nopţile Convenţiei, sau îşi va petrece toată noaptea în barul hotelului, cu prieteni vechi, bînd şi amintindu-şi de anii cincizeci. Disperarea şi starea de urgenţă au dispărut; Sandra nu este cine ştie ce, el recunoaşte asta, însă i-a oferit lui tot ceea ce putea şi, de aceea, vinile ei în căsătoria lor sînt mai puţin serioase decît cele ale lui Ruthven, pentru că el ar fi putut oferi mai mult. Eşecul lui vine din hotărîrea conştientă de a nega. Poate că science fiction-ul a fost cel care l-a plafonat. Nu-şi dă seama...

Ruthven stă în miilocul petrecerii de bun sosit, sorbind din scotch şi flecărind. Se simte detaşat de situaţie şi de propria lui condiţie; are senzaţia că dacă ar închide ochii, l-ar copleşi alte glasuri... glasurile tuturor celorlalte Convenţii. Tot mai des descoperă că are multe de ascultat de la cei morţi, ba chiar şi mai multe de spus. Acum, cu ochii închişi, legănîndu-se, i se pare că Mark Clifton, Edward Hamilton, Kuttner şi Kornbluth stau lîngă el, cu paharele în mînă, privindu-se atenţi şi în tăcere. Într-adevăr, nu au de ce vorbi, în cele din urmă, Ruthven rosteşte, ca şi în alte dăţi:

– Doare, nu-i aşa? Doare...

Kuttner încuviinţează, Kornbluth înalţă o sprînceană sardonică. Mark Clifton ridică din umeri.

– Doare, spune Clifton, oh, doare, Henry! Uită-te şi tu.

Se pare că n-a mai rămas nimic de adăugat. O femeie în roşu, vag asemănătoare Feliciei, îi atinge braţul. Ochii ei strălucesc solemn şi intens. Îi spune că a dorit dintotdeauna să-l întîlnească; îi adoră cărţile. Îi spune lui Ruthven cum o cheamă, şi faptul că este profesoară de engleză la un liceu din Boston.

– Mulţumesc, răspunse el, mă bucur că ţi-au plăcut cărţile...

Toţi încuviinţează. Hamilton rînjeşte.

– Ai putea, înalţă Kornbluth din umeri. Eu nu mai pot şi, oricum, altceva nu-i de făcut.

Ruthven clatină din cap. Îi spune femeii că următorul scotch îl dă el, sau, mai exact, comitetul de organizare. O conduce la bar. Îi ţinea mîna în mîna lui. Repede, oh, aşa de repede, mîna ei într-a lui...

În dimineaţa următoare, la ora opt şi cincisprezece, Ruthven rosteşte discursul invitatului de onoare. În sala cea mare sînt în jur de trei mii de oameni; participanţii la Convenţie sînt peste

zece mii, dar 30 la sută nu-i deloc rău. Majoritatea participanţilor la Convenţiile internaţionale moderne nu sînt cititori serioşi; sînt fani ai filmelor ori ai televiziunii, sau au venit pur şi simplu să se distreze. Ruthven s-a gîndit de luni de zile la acest discurs şi l-a scris cu atenţie.

Cîndva - bineînţeles, cu mulţi ani în urmă - se gîndise că dacă avea să ajungă vreodată invitat de onoare la o Convenţie importantă, avea să ţină un discurs prin care să denunţe science fiction-ul şi efectele lui asupra scriitorilor. Mai tîrziu, cînd a început să se simtă la fel de implicat ca şi ceilalţi, cuvîntarea a devenit nu un atac, ci o elegie a forţei şi vrajei distruse de redactorii şi scriitorii incompetenţi, declasate prin intermediul cititorilor juvenili. Dar după ce abandonase **Minciunile science fiction-ului**, iar tăişul spaimei se tocise, pînă şi ideea unui discurs i se păruse copilărească. Niciodată n-avea să fie invitat de onoare şi chiar dacă ar fi fost, ce drept avea el să-i dăscălească pe alţii? Science fiction-ul era o chestiune personală, percepută individual. Cu toate acestea, atunci cînd sosise vremea, plănuise în amănunt discursul. În cele din urmă, hotărîse să-şi rememoreze cariera în termeni nostalgici, strecurînd destul umor ca să abată publicul de la a-i ghici intenţia deoarece, după ce termina cu amintirile, voia să împărtăşească propria lui convingere că nu conta. Nimic nu conta, decît faptul că-l menţinuse pînă la lovitura cu **Vrăjitorul**, iar **Vrăjitorul** nu însemna nimic, doar că Ruthven nu avea să mai ducă grija banilor pînă la moarte. „Nu vedeţi cîtă inutilitate copleşitoare?“ avea el să întrebe. **Minciunile science fiction-ului** părea un titlu bun, numai că urma să fie tipărit în broşura convenţiei, şi să fie considerat o palmă pe obrazul organizatorilor şi chiar a genului care îl onorase. Mai bine să-şi imortalizeze cartea prin discursul însuşi. Oricum, titlul ar fi prevenit publicul asupra amărăciunii concluziilor sale. Iar el dorea să-i surprindă.

De aceea, îl intitulă „**Eu, cosmosul şi science fiction-ul**“, un titlu nevinovat, şi Ruthven vorbeşte primele treizeci şi două de minute din cele treizeci şi cinci ale discursului, citind de pe foi, aşa cum intenţionase. Rîsetele sînt frecvente; anecdotele lui despre Campbell, Gold şi Roger Elwood sînt apreciate. Lumea aplaudă atunci cînd se referă la micul triumf al scriitorului de science fiction în ziua aselenizării lui Apollo. „Noi am făcut asta“,

îşi aminteşte el că i-a spus unui prieten, „pentru trei cenţi cuvîntul". Spectatorii apaludă. Probabil că înţeleg. Măcar atît...

Apoi, spre uimirea şi dezgustul lui, Ruthven abandonează foile şi-şi pierde controlul. Niciodată nu s-a urît pe sine atît de mult. Tocmai cînd este gata să ridice ochii şi să explice cu răceală că nimic nu contează, glasul îi ezită şi se opreşte. I s-a mai întîmplat asta pe vremuri, în scandalurile teribile cu Sandra, şi în visele cu Kornbluth, Hamilton, Kuttner şi Clifton, însă niciodată în public, şi Ruthven rosteşte ultimele paragrafe cu o voce şi într-o stare pe care nu le-a mai avut pînă atunci:

– Noi am încercat, spune el. Aş vrea să ştiţi asta; pînă şi cei mai mărginţi dintre noi, ultimii oameni, cei cu o singură carte, sau cu seriale de cincizeci de romane, toate sutele şi miile dintre noi care au scris vreodată un rînd de science fiction pentru a fi publicat, am încercat. Ne-am străduit cu disperare să spunem ceva, deoarece eram singurii care o puteam face, şi oricît de ezitant ne-ar fi fost graiul, oricît de afon cîntecul, a fost al nostru! Doream să celebrăm, nu înţelegeţi? Doream să celebrăm existenţa perseverentă şi amănunţită a spiritului însuşi, faptul că, indiferent de formă sau de moment, el poate totuşi cînta printre spaimele nopţii; maşinile ne pot distruge vieţile, dar niciodată lumina, iar în spaţiile dintre ele mai putem încă ţese culorile demonstraţiilor noastre. L-am simţit în nopţile copilăriei, mai tîrziu l-am pierdut, dar, permanent, ţelul a fost renaşterea, revenirea acolo, repunerea în funcţiune, justificarea faţă de noi înşine; a oferi lumină, deşi lumina exista. Am încercat şi am dat greş; am dat greş iarăşi, şi iarăşi într-un miliard de cuvinte, însă totul era rugăciunea noastră şi, undeva în mijloc misterul şi puterea a tot ceea ce poate că pîlpîise. În aceste spaţii, în orice locşor, ascultaţi-ne cîntecul. Să se ştie că vom cînta chiar în vreme ce respirăm, şi vom cînta pînă la ultima suflare şi pînă ce lumina ni se va stinge pe vecie.

Apoi, cu o furie neputincioasă şi lipsită de speranţe, Ruthven împinge microfonul într-o parte şi plînge.

[Originally published in „*The Engines of the Night: Science Fiction in the Eighties*”, publ. Doubleday, 1982. În românește povestirea a fost publicată în *Jurnalul S.F.* nr. 62/1994]